

Conjunt Termal de Caldes

Caldes de Montbui

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Plaça de la Font del Lleó, s/n
Alçada: 206

Coordenades:

Latitud: 41.63445
Longitud: 2.16159
UTM Est (X): 430169
UTM Nord (Y): 4609530

Classificació

Número de fitxa 08033 - 123
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Antic Romà
Segle II aC-II dC
Estat de conservació Regular
Protecció Legal i física
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Assentament (jaciment)
Observacions protecció: BCIN, núm. De registre R-I-51-0446. Monument Hist.
Data aprovació: dc., 03/06/1931 - 12:00
Número inventari Sí (CC.AA 3126)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Caldes de Montbui (Pl. de la Font del Lleó, 11)
Fitxes associades:

Descripció

Conjunt termal que correspon a les antigues termes romanes. Les restes fins avui documentades permeten veure que aquest conjunt va ser construït amb una planificació prèvia. La piscina és la part més monumental del conjunt; aquesta s'omplia amb aigua brollant a 76° C. Per tant no necessitava cap sistema d'escalfament. A les termes hi havia varies piscines, cadascuna amb una temperatura diferent. La galeria perimètrica que envolta la bassa tindria funció de lloc de pas i espera. En referència als dos absis de la capçalera de la galeria, un d'ells correspondria a la banyera. La interpretació de les estructures excavades al mig de la plaça, assentades damunt d'un brollador podria indicar que es tractava d'una altra piscina d'aigua calenta, potser una gran piscina descoberta que faria les funcions de natatio. La resta de piscines documentades a l'interior del museu Thermàlia i a l'ermita de Santa Susanna, són de dimensions més reduïdes. No es coneixen estratigrafies associades a les restes, però sembla que cronològicament caldria emmarcar-lo a finals del segle I aC o primers del segle I dC. A partir del segle IV dC com a molt tard, la zona de l'ermita de Santa Susanna es convertí en necròpolis, reduint així l'espai destinat als banys.

Observacions:

(Continuació història) També s'han pogut documentar diverses piscines que correspondrien a diferents àmbits com canals de conducció d'aigua i el sistema de desguàs de diferents piscines que desembocaven a la claveguera principal. A partir de les diverses excavacions realitzades s'han pogut identificar 11 piscines datades totes elles del segle I aC. Per les restes d'una sudatio que van aparèixer en el recinte del Balneari Broquetas es creu que la zona central e les termes segurament hauria estat ubicada en l'actual Plaça de la Font del Lleó, i voltants. També en relació a les restes aparegudes al voltant de l'edifici termal s'haurien identificat 11 inscripcions dedicades als déus Apol·lo, Minerva i Salus, com a agraïments per una curació rebuda. També es deixà al descobert una necròpolis a la zona de la Capella de Santa Susanna i durant el segle XIII es construí l'Hospital de Pobres sobre les restes d'una part de les termes. A partir d'aquí el complex termal anirà perdent impuls fins que, a mitjan del segle XVII, es clausurarà definitivament.

Història

Caldes de Montbui fou en època romana una estació balneària, fundada sobre les deus d'aigua calenta que hi brollen, i al voltant de la qual es desenvolupà un nucli urbà d'una importància considerable durant l'Alt Imperi. Durant el segle XIV es portà a terme la construcció de l'Hospital de Pobres i els Banys Comuns. La reutilització de l'espai com a banys nous emprant part dels murs d'època romana, es perllongà fins a la segona meitat del segle XVI. Si bé durant uns anys quedà abandonat, i s'ensorrà part de la casa que cobria l'edifici romà, l'any 1601, es construí a sobre la part més monumental de les termes romanes, l'Ajuntament. La galeria perimètrica va passar a ser la presó i la piscina, el graner municipal. El 1650 s'hauria clausurat la piscina del centre de la plaça i no seria fins l'any 1840 que Marià Sans, propietari del Balneari Rius, comprà l'edifici on hi havia instal·lat l'ajuntament, cedint la planta baixa com Casa Consistorial. En aquest moment es va tornar a descobrir la piscina romana. L'any 1955, l'ajuntament adquirí el solar i el 1956 es van iniciar les obres per part del Servei de Catalogació de Monuments de la Diputació de Barcelona. L'any 1956 es dugué a terme una campanya de restauració de les termes i efectuant-se varies campanyes d'excavacions

dirigides per Ll. Sala. Durant els anys 1986 i 1988 es van dur a terme actuacions arqueològiques d'urgència al subsòl de l'antic hospital així com a la Plaça de la Font del Lleó on es descobriren les estructures del conjunt termal de Caldes. En aquesta excavació es van poder localitzar estructures pertanyents a canalitzacions d'època romana i sis piscines. Entrant a l'edifici, a mà dreta es localitzaren dues piscines, entre les quals no es pogué establir cap relació, ja que no van poder ser exhumades en la seva totalitat. Es pensa que tindrien una forma triangular amb una amplada de 2,5m. Ambdues estaven construïdes amb opus caementicium i recobertes amb un arrebossat de calç i trencadissa de ceràmica. Cap d'aquestes piscines conservava el fons. Un mica més al nord, es va poder localitzar dues piscines més, de planta quadrada mesurant 1,70 x 2,30 x 1,80 x 2,30m., amb un graó perimètric de 30 cm que com les altres anteriors tampoc presentava paviment. Aquestes últimes formaven part d'una fase posterior d'utilització del conjunt, ja que seccionaven una altra piscina de planta circular o semicircular, construïda amb lloses de pedra sorrenca vermella i un paviment d'opus signinum. A l'entrada del Museu Thermàlia, a mà esquerra també es va poder excavar una altra bassa, aquesta última de base quadrada d'1 metre de costat sense que conservés el fons. L'any 1994 es localitzà al carrer Delger, durant un seguiment d'urgència, una piscina o dipòsit de petites dimensions (2 x 2,20 m i 40 cm d'alçada màxima conservada). L'estructura estava obrada amb opus caementicium i amb les parets i el paviment arrebossats d'opus signinum. Aquesta aparegué aïllada sense cap altra resta associada al seu voltant, conservant només tres dels seus costats, ja que el quart estava afectat per les construccions modernes. L'any 2003 l'Ajuntament de Caldes de Montbui promogué una nova campanya arqueològica amb la qual es consolidaren, restauraren i rehabilitaren les restes arquitectòniques de les Termes, ja que es trobaven en molt mal estat de conservació. Durant la intervenció es constatà la presència de restes arqueològiques, amb una cronologia entre el segle II aC i el segle I dC així com restes d'època moderna des del segle XVII al segle XIX. El coneixement sobre el Conjunt Termal de Caldes és fragmentari. L'origen de l'ús d'aquest conjunt se situa entre a finals del segle II aC i inicis del segle I aproximadament. Aquesta datació vindria donada per les restes trobades de ceràmica campaniana i d'àmfora itàlica. Els materials més tardans trobats, com la ceràmica sigil·lata clara D, correspondrien als segles IV - V dC.

Bibliografia

ALMAGRO BASCH, M.; SERRA RÀFOLS, J. de C. i COLOMINAS ROCA, J. (1945). Carta Arqueològica de España. Barcelona. Madrid: Ed. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Diego Velázquez, 1945. BALLART, J. i VILLANUEVA, J. (1981). Resum de la història de Caldes de Montbui. Ajuntament de Caldes de Montbui. COSTA, R.; MONLEÓN, A i altres (2002). Història termal de Caldes de Montbui. Ed. Ajuntament de Caldes de Montbui i Patronat Municipal de Museus de Caldes de Montbui. FABRE, G.; MAYER, M. i RODA, I. (1984). Inscriptions romaines de Catalogne. Paris. Vol.I, Barcelone (sauf Barcino). FOLCH, J. i altres. (1988). El poblat ibèric de la Toe roja i el conjunt termal de Caldes de Montbui. Vallès Occidental. Tribuna d'Arqueologia. 1987-1988. Barcelona. GARCIA i CARRERA, R. (1989). Caldes prehistòrica i antiga. Col·lecció monografies vallesanes, núm. 11. Ed. Ègara. Terrassa. GARCIA, M.R. i BARBANY, C. (1991). La Vila de Caldes de Montbui. Catalunya Romànica. Barcelona. Vol. XVIII. El Vallès Occidental i El Vallès Oriental. GENERALITAT DE CATALUNYA. (?). Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya. Caldes de Montbui (Vallès Oriental). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arqueologia i Paleontologia. MAYER, M. i RODÀ, I. (1992). L'epigrafia romana a Catalunya. Estat de la qüestió i darreres novetats. Fonaments. Barcelona. MIRÓ, C. (1986). El nucli romà de Caldes de Montbui. Barcelona. MIRÓ, C. (1992). Les termes romanes de Caldes de Montbui. Revista Arrahona, núm. 10. Sabadell. MIRÓ, C.; FOLCH, J. i MENÉNDEZ, F.X. (1987). El procés de romanització al curs mig de la riera de Caldes (Vallès Occidental). Estat de la qüestió. Actes de les I Jornades Internacionals d'Arqueologia romana. Granollers. MIRÓ, C.; MONLEÓN, A. i REVILLA, E. (1993). El nucli romà de Caldes de Montbui. Estat de la qüestió. La ciutat en el món romà. XIV congrés Internacional d'Arqueologia

